

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE **1/2006 rd**

Statsrådets utredning med anledning av Lissabonstrategin för förbättrad tillväxt och sysselsättning — Finlands nationella handlingsprogram 2005 — 2008

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens rapport om Lissabonstrategin inför rådets vårmöte

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 21 oktober 2005 statsrådets utredning med anledning av Lissabonstrategin för förbättrad tillväxt och sysselsättning — Finlands nationella handlingsprogram 2005 — 2008 (E 88/2005 rd) till kulturutskottet för eventuella åtgärder.

Stora utskottet sände den 8 februari 2006 statsrådets utredning med anledning av kommissionens rapport om Lissabonstrategin inför rådets vårmöte (E 138/2005 rd) till kulturutskottet för eventuella åtgärder. Dessutom har stora utskottet sänt en kompletterande skrivelse i ärendet, 1. VNK 13.02.2006.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Jaana Palojärvi, undervisningsministeriet
- konsultativ tjänsteman Sakari Immonen, handels- och industriministeriet
- överinspektör Eeva-Liisa Kortekallio, handels- och industriministeriet
- prorektor Marja Makarow, Helsingfors universitet
- överdirektör Anneli Pauli, Finlands Akademi.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av undervisningsministeriet och Teknologiska utvecklingscentralen.

UTREDNINGEN

Förslag

E 88/2005 rd Lissabonstrategin för förbättrad tillväxt och sysselsättning — Finlands nationella handlingsprogram 2005 — 2008

I sin förnyade Lissabonstrategi gick Europeiska rådet ut med ett klart budskap om att de största frågorna för unionen under de kommande åren är att åstadkomma en snabbare ekonomisk tillväxt och bättre sysselsättning. Tonvikten bör ligga på att genomföra målen i Lissabonstrategin utifrån

riktlinjerna för den ekonomiska politiken och sysselsättningen (integrerade riktlinjer). De nya nationella handlingsprogrammen ska lyfta fram de viktigaste tillväxt- och sysselsättningsfrågorna i varje enskilt medlemsland och vad som behövs för att åtgärda dem.

E 138/2005 rd Kommissionens rapport om Lissabonstrategin inför rådets vårmöte

I sin årliga framstegsrapport till Europeiska rådet ser kommissionen på hur Lissabonstrategin genomförts i unionen och medlemsstaterna. Den framstegsrapport som nu getts ut är den första efter det att strategin förnyades 2005 och koncentrerades på tillväxt och sysselsättning. Ett nytt inslag är att de första nationella reformprogrammen från hösten 2005 nu tas upp till behandling. De viktigaste instrumenten för att genomföra Lissabonstrategin är de 25 nationella reformprogrammen och gemenskapens Lissabonprogram som kommissionen gav ut sommaren 2005. I den har samlats gemenskapsåtgärder som stöder strategin.

I första avsnittet av framstegsrapporten analyserar kommissionen genomförandet av Lissabonstrategin på ett allmänt plan och föreslår vissa prioriterade åtgärder för Europeiska rådet. I det andra avsnittet bedömer kommissionen varje medlemsstats reformprogram i detalj. I en bilaga ingår dessutom en närmare analys i ett makro-, mikro- och sysselsättningsperspektiv. Avsnittet om sysselsättning ligger samtidigt till grund för rådets och kommissionens gemensamma sysselsättningsrapport.

Regeringens ståndpunkt

E 88/2005 rd Lissabonstrategin för förbättrad tillväxt och sysselsättning — Finlands nationella handlingsprogram 2005 — 2008

Finlands regering tillstyrker kraftfullt kommissionens approach. EU:s och medlemsstaternas konkurrenskraft kan förbättras bara om alla medlemsstater engagerar sig för gemensamt överenskomna mål. Finland understryker att en

hållbar utveckling och ett åtagande om globala utmaningar kräver en balanserad ekonomisk och social reform.

Finlands nationella handlingsprogram bygger på bl.a. regeringsprogrammet, ramarna för statsfinanserna 2006—2009, budgetpropositionen för 2006, regeringens strategidokument, regeringens framtidsredogörelse, slutrapporten från statsministerns utredning Finland i världsekonomin, den inkomstpolitiska uppgörelsen fram till hösten 2007, dialogen mellan arbetsmarknadsorganisationerna och andra intressegrupper samt planerade och förberedda reformprojekt. Regeringen tillträdde i april 2003 och sitter till våren 2007. I handlingsprogrammet ingår därför åtgärder som regeringen ännu har tid att vidta under pågående mandatperiod. Handlingsprogrammet ligger i linje med stabilitetsprogrammet för 2005—2009.

E 138/2005 rd Kommissionens rapport om Lissabonstrategin inför rådets vårmöte

Finlands syn på vad som måste göras för att genomföra Lissabonstrategin har i centrala delar tagits upp i EU-ministerutskottet den 13 januari 2006. Utifrån den kan Finland i det stora hela omfatta kommissionens syn på framstegen med strategin. Men rådets vårmöte bör tydligare än kommissionen lyfta fram globaliseringens möjligheter, en fungerande och effektivare inre marknad och en öppen världsekonomi. Det bör göras mer för att påskynda en produktivitetsökning och en innovationspolitik i bred bemärkelse.

Finland anser att kommissionens fyra prioriteringar är riktiga och aktuella. Men vi förhåller oss avvaktande till att Europeiska rådet ställer upp detaljerade mål som innebär tydliga ändringar i de integrerade riktlinjer som det antog för bara ett år sedan för 2005—2008.

Mekanismerna för att följa upp de nationella reformprogrammen bör bygga på rättsakter om samordning av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i medlemsstaterna. Finland ser det som mycket viktigt att de politiska åtgärder som ingår i den nationella behörigheten

och som det huvudsakligen handlar om i Lissabonstrategin fortsatt följs upp multilateralt. Målet bör vara att stödja och fördjupa det nya ägarskap och engagemang som programmen genererar i medlemsstaterna. De nya möjligheterna att samordna den ekonomiska politiken — inte minst strukturpolitiken — bör utnyttjas fullt ut genom att man tillsammans identifierar de områden som möjliggör europeiska lösningar.

Kommissionens fyra prioriteringar kräver följande preciseringar:

- investera mera i kunskap och innovation. Prioriteringarna täcker rätt väl in investeringar i FoU och utbildning, en innovationsvänlig marknad och en omvärld som uppmuntrar risktagande och innovation. Innovationspolitiken är ett värdefullt exempel på ett delområde av Lissabonstrategin där gemensamma åtgärder på EU-nivå och samordnade nationella åtgärder spelar en viktig roll. Det räcker inte bara med investeringar i och finansiering av innovation och forskning, efterfrågan på innovationer och en fungerande marknad måste också uppmärksammas. Enligt Finlands mening skulle det vara nyttigt att ta upp innovationspolitiken vid rådets vårmöte. Utifrån detta kan förslagen i Ahos rapport om en innovationsvänlig marknad och s.k. strukturell rörlighet inom innovation och forskning bearbetas vidare hösten 2006. Möjligheterna att främja ekologiska innovationer och miljöteknik bör också lyftas fram tydligare. Finland tar ställning till tanken om ett europeiskt teknikinstitut när kommissionens meddelande om saken ges ut i februari
- tillvarata företagspotentialen, särskilt den kraft som finns i små och medelstora företag. Prioriteringarna bör kompletteras med bredare hänsyn till marknadstillträde, en fungerande marknad och utveckling av den inre marknaden. Om unionens inre marknad öppnas upp också för tjänster gagnar det Europas konsumenter, skapar nya arbetstillfällen, stärker konkurrensen och sätter fart på den ekonomiska tillväxten.

Därför är tjänstedirektivet ett av unionens viktigaste instrument för att främja Lissabonstrategin. En bättre europeisk lagstiftning bör också ses som ett centralt hjälpmedel för bättre tillväxt och sysselsättning. En öppen världsekonomi och global handel är också betydelsefulla

- reagera på globalisering och åldrande. Det är viktigt att prioriteringarna utgår från en hållbar offentlig ekonomi och lägre skuldsättning. Utom att vi måste höja sysselsättningsgraden måste vi också få upp produktiviteten. Kommissionens aviserade sysselsättningspolitiska rapport (flexibel trygghet) bör kompletteras med frågor som bättre organisering av arbetet och arbetslivskvalitet. Produktivitetshöjande faktorer bör analyseras samlat nu när tillgången på arbetskraft börjar mattas av. Jämställdheten mellan kvinnor och män behöver också studeras. Det framgångsrika och balanserade resultatet från WTO:s förhandlingsrunda i Doha stärker det multilaterala handelsystemet och en öppen världsekonomi och stöder den vägen målen i Lissabonstrategin för bättre produktivitet och konkurrenskraft i Europa
- arbeta för en effektiv och integrerad energipolitik i EU. Prioriteringen är riktig och aktuell. Det är viktigt att hålla vid liv samarbetet och dialogen om energi, inte minst med de olje- och gasproducerande länderna. Vi stöder tanken att EU:s energipolitik måste integreras djupare i EU:s politik för yttre förbindelser för att de yttre förbindelserna ska kunna bidra till ett säkert och tryggt energisystem i Europa som stöder de klimatpolitiska målen. För att fördjupa dialogen krävs det ett starkare engagemang från rådets sida. Rådets roll i de yttre förbindelserna kan förstärkas t.ex. genom att det nuvarande ordförandelandet och kommande ordförandeländer deltar i samarbetet. I mån av möjlighet bör också en regional dimension i samarbetet övervägas. I internationella fora bör EU komma med samordnade synpunkter, med hänsyn till kom-

petensfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utifrån statsrådets utredning och utfrågningen av sakkunniga anser utskottet att regeringens riktlinjer är lämpliga och motiverade. Därför omfattar utskottet regeringens syn men med följande preciseringar.

Kulturutskottet konstaterar att målen i den förnyade Lissabonstrategin är riktiga men att det varit svårt att genomföra dem. För att strategin ska kunna genomföras på ett trovärdigt sätt krävs det ett verkligt nationellt engagemang för målen, framför allt för genomförandet i alla medlemsstater.

Enligt utredning har Lissabonstrategin betydande direkta effekter för sysselsättningen bland forskare. Det kan uppstå minst 500 000 nya forskarplatser i EU-området om i snitt 3 procent av bnp avsätts för forskning och utveckling. Hos oss höjs de offentliga FoU-anslagen med 5—7 procent per år med målet att få upp investeringarna i FoU till fyra procent av bnp fram till utgången av årtiondet. Kulturutskottet inskräper att det är nödvändigt för vår nationalekonomi att nå en nivå om 4 procent av bni om vi vill bevara vår kunskapsbaserade konkurrenskraft.

Enligt kulturutskottet är det viktigt att finska staten bedriver en konsekvent vetenskapspolitik som innefattar en adekvat och förutsebar finansiering och en lagstiftning som gynnar vetenskap. Alla företag satsar inte på primärforskning, men deras forskning är delvis beroende av forskning som finansieras med offentliga medel. Den offentliga finansieringen har en stor stimulerande hävstångseffekt på forskningen och produktutvecklingen i den privata sektorn. Utskottet konstaterar om EU:s strukturfondsmedel att det är motiverat att fokusera dem på forskning och utveckling. Medlen kan användas för att komplettera nationella FoU-satsningar, t.ex. tillämpad forskning och produktutveckling.

FoU-satsningarna bör kanaliseras till nytta för olika områden.

Enligt vad utskottet har erfarit avsätts FoU-finansiering hos oss på nya områden, typ innovativ affärsverksamhet, tjänsteinnovationer, tillväxtföretag och tillträde för företag till den internationella marknaden. All extra finansiering ska i regel konkurrensutsättas för att stödet ska komma de bästa projekten till del. FoU-resurserna ska utnyttjas effektivare genom noggrannare val av utvecklingsområden och nya internationellt konkurrenskraftiga vetenskapliga och tekniska spetsenheter och kunskapscentra. Det betyder i praktiken längre specialisering i branscher där vi kan utveckla vårt spjutspetskunnande. Högskolorna bör profilera sig enligt sina starkheter för att det ska uppstå ett konstruktivt samarbete med högskolor och andra aktörer i stället för konkurrens på samma områden. Men det kräver att högskolorna identifierar sina starkheter och kompetensområden bättre. Samarbetet mellan toppforskare och forskningsintensiva företag bör uppmärksammas mera. Ett viktigt steg mot ett intensivare samarbete är att det inrättas gemensamma professurer för högskolor och företag. Med hjälp av dem kan t.ex. forskningsrön kommersialiseras fortare.

Vårt lilla befolkningsunderlag gör att den vetenskapliga basen blir rätt smal. En enskild innovation får inte så stor tyngd. Om vi ska utnyttja våra forskares innovationer bättre måste vi gå med i nätverk med internationella partners. Det är framför allt viktigt att hålla kontakt med högskolor i Asien.

Finländska företags konkurrenskraft på den internationella marknaden beror i väsentlig grad på deras forskning, utveckling och innovation. Kulturutskottet understryker att en kunskaps- och innovationsinriktad strategi är den enda möjliga för oss i den globala konkurrensen. En sådan strategi utgår från våra befintliga starkhe-

ter, typ ett fungerande utbildnings- och forskningssystem. Flera länder i unionen följer Finlands exempel, men det gör också andra länder t.ex. i Asien. Med ökad globalisering ökar också konkurrensen om de bästa företagen och de mest kompetenta människorna.

Kulturutskottet noterar att den tekniska utvecklingen också kräver förståelse för kulturer, attityder, historia och t.o.m. olika världsåskådningar för att den ska ge önskad social och ekonomisk utdelning. Därför är satsningar på samhällsvetenskaper och humaniora ett led i att stödja innovationer och nyttiggöra resultaten. Det är en stor utmaning för finländarna att skaffa sig social och kulturell kompetens.

I framtiden kommer utmaningen framom andra att vara att förebygga strukturell arbetslöshet inför de upprepade omstruktureringarna i näringslivet och kunskapskraven. Livslångt lärande och kompetenshöjande utbildning i karriären har blivit en viktig dimension. Kulturutskottet framhåller att detta kräver ett nytt grepp inte minst om vuxenutbildningsmodellerna och att de kopplas fastare samman med övriga funktioner inom innovationssystemet, som arbetslivsutveckling, forskning och utveckling samt företagssamhet. Regeringens politikprogram för företag-

ssamhet är en central faktor i att främja företagssamheten. Målet är lyfta upp Finland i Europas framkant när det gäller företagsamhetsvillkoren. Företagsfinansieringen är ett viktigt utvecklingsområde. Framför allt bör företagens riskfinansiering förbättras.

För kulturutskottet är det viktigt att Finland är tillräckligt attraktivt för etablering av forskning, utveckling, innovation och företagssamhet som kräver spetskunskap. Vi kan göra mycket för att öka attraktiviteten genom att etablera nationella kunskapscentra runtom i landet. Vi måste lära oss utnyttja våra starkheter i betydligt större omfattning och kombinera vårt högkvalitativa vetenskapliga kunnande, en fruktbar innovationsmiljö, högkvalitativa välfärdstjänster och en ren och trivsamt livsmiljö. Vi ska också se våra politiska åtgärder som en helhet, som en kombination av legislativa, strukturella, fiskala och incitamentsbaserade lösningar.

Utlåtande

Kulturutskottet meddelar

*att utskottet omfattar regeringens
ståndpunkt med anmärkningarna ovan.*

Helsingfors den 21 februari 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Sade Tahvanainen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Tuomo Hänninen /cent
Rauno Kettunen /cent
Minna Lintonen /sd
Pehr Löw /sv

Kirsi Ojansuu /gröna
Seppo Särkiniemi /cent
Marja Tiura /saml
Raija Vahasalo /saml
Unto Valpas /vänst
ers. Lauri Oinonen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.